

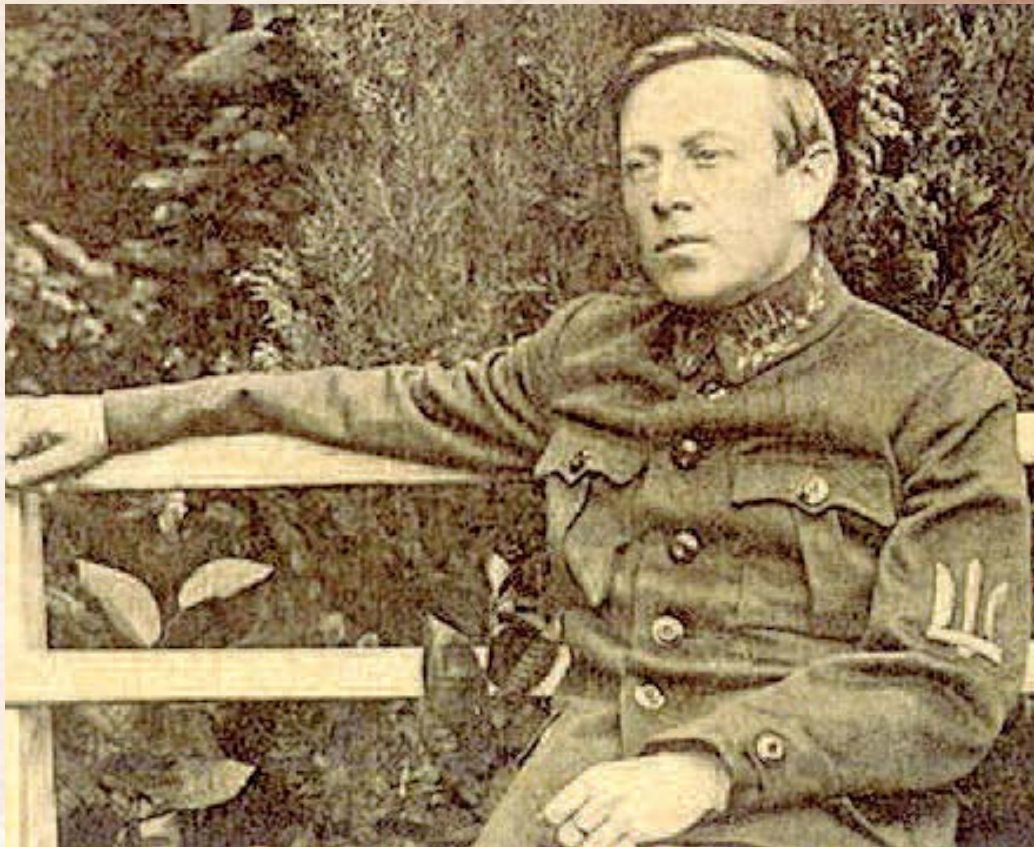
Іван ОЛЬХОВСЬКИЙ

Як
виникла
УПА

Повстанський рух на початку 1920-х років

Ідея створення Української Повстанської Армії належить середовищу вояків Армії Української Народної Республіки, які після поразки у боях за Українську державу з переважаючими російськими більшовицькими військами 21 листопада 1920 року відступили на окуповану Польщею територію і там скласти зброю.

Симон Петлюра - Голова Директорії,
Головний Отаман Армії УНР.

Однак ще до відходу Української армії за річку Збруч, по якій проліг кордон, що ділив Україну на підсоветську та підпольську частини, згідно зі зрадницьким польсько-більшовицьким перемир'ям у жовтні 1920 року, тривала підготовка до розгортання повстанського руху на підсоветській частині України. За дорученням Головного Отамана Військ УНР Симона Петлюри в більшовицькому тилу "були залишені старшини й козаки, а також окремі військові відділи для організації... активних партизанських виступів". У листопаді 1920 року Головний Отаман своїм наказом зобов'язав підполковника Ківерчука сформувати партизанський загін із добровольців старшин та козаків, вирушити в тили ворога, де розгорнути широку діяльність під прапором УНР. 21 січня 1921 року у польському місті Тарнові на засіданні Ради Народних Міністрів за участю уряду УНР, представників вищого командного складу армії і Генерального штабу Симон Петлюра порушив питання "про необхідність всебічної ро-

Юрко Тютюнник - генерал-хорунжий, командувач Повстанчої Армії України. Кадр з фільму П.К.П. 1926-й рік, в якому він грає роль самого себе.

боти Уряду у справі організації повстання в Україні проти московської окупаційної влади". На ньому було ухвалено рішення про "створення окремої таємної установи" для безпосереднього керування партизанським рухом та "спеціального фонду для потреб підтримки партизансько-повстанського руху в Україні". [1] Згідно з цим рішенням, при Головній команді військ УНР був утворений Партизансько-повстанський штаб, який очолив досвідчений фахівець з партизанської боротьби генерал-хорунжий Юрко Тютюнник. Він розробив

план і особисто очолив у жовтні-листопаді 1921 року рейд на підсоветську Україну Волинської, Подільської та Буковинської повстанських груп, які у своєму наказі від 23 жовтня 1921 року назвали Повстанчою Армією в Україні. [2]

І хоча цей рейд, який більше відомий під назвою Другого зимового походу Армії УНР, закінчився трагічно особливо для Волинської групи, вояки якої були оточені червоною кіннотою Котовського біля села Малі Миньки на Житомирщині (359 з них полонено і розстріляно під Базаром), ідея підняття повстання в Україні проти ворожої влади не вмирала. Вже 15 травня 1922 року наказом Головного Отамана сотника Армії УНР Якова Гальчевського призначено командиром повстанських сил правобережної України. Діючи під іменем отамана "Орла", Яків Гальчевський сформував чотири повстанські бригади, встановив зв'язки з повстанцями Київщини і Волині, а після низки боїв з частинами Червоної армії 2 вересня 1922 року разом зі своїми відділами перейшов на польську територію. [3]

[1] Сергій Литвин. Суд історії.-Київ.-2001.-С.417, 419.

[2] Василь Верига. Листопадовий рейд.-Київ.-1995.-С.45

[3] Сергій Литвин. Суд історії.-Київ.-2001.-С.417, 419.

Група учасників Другого зимового походу перед виїздом в Україну в товаристві інтернованих вояків у Каліському таборі - зліва направо: сидять: 3-й - полк. Грицько Чижевський, начальник артилерії Повстанчої Армії, 6-й - підполк. Микола Чижевський, 7-й - підполк. Іван Шарабура (розстріляний у Базарі); стоять у першому ряду: 1-й - козак Рябинин (загинув); у другому ряду: 3-й - підст. Дяченко (загинув), 4-й - підст. В. Аколовський (загинув), 7-й підхор. Петро Ромашкин.

Діяльність Державного центру УНР на вигнанні з підтримки повстанських кадрів

Андрій Лівицький -
президент УНР
на вигнанні (1926-1954).

Питання зв'язків з потенційними кадрами майбутнього повстанського зриву в підсоветській Україні було одним з головних і в діяльності Державного центру УНР на вигнанні, який очолював після вбивства Симона Петлюри московським агентом Шварцбардом 25 травня 1926 року у Парижі Андрій Лівицький. Так, наприкінці 1926 року було організовано штаб військового міністра генерала Володимира Сальського. Другий (розвідувальний) відділ цього штабу безпосередньо займався встановленням нелегальних контактів з Україною, її населенням, організовував

Всеволод Змієнко - генерал-хорунжий, начальник II секції (розвідка й контррозвідка) Генштабу Армії УНР.

невеликі таємні осередки, які у певний час мали розпочати повстанську акцію. Приблизно протягом одного року цей відділ очолював полковник Микола Чеботарів. А потім аж до своєї смерті в 1937 році ним керував генерал Генштабу Всеволод Змієнко. Там працювали такі старшини: підполковник Борис Барвінський, полковник Іван Литвиненко, сотник Недайкаша, поручник Фартушний та багато інших.

"Аж до початку 1930-их років співробітники другого відділу нелегально переходили на територію України, встановлюючи там пункти зв'язку або відновлюючи давні зв'язки, що існували ще з часів перебування уряду УНР на українській території. На випадок "назріння" можливості повстання проти окупаційної влади такі "пункти зв'язку" мали б стати об'єднуючими і керівними осередками. На випадок війни тієї чи іншої держави чи блоку держав проти СРСР ці пункти зв'язку мали б подбати про те, щоб ще до можливого приходу чужих військ в Україну на місцях уже мали б створитися українські збройні відділи, які взяли б владу у свої руки під гаслами відновлення УНРеспубліки". [4]

Полковник Армії УНР Іван Литвиненко з липня 1927 року керував пунктом розвідки у селі Могиляни, що біля Острога, а з осені 1928 року до кінця 1935 року - контрольним розвідпунктом у Рівному. У місті Корці із серпня 1927 року до осені 1930 року розвідпункт очолював петлюрівський повстанський отаман Яків Гальчевський ("Орел"). Ще

Іван Литвиненко.

[4] Микола Лівицький. ДЦ УНР в екзилі між 1920 і 1940 роками. - Мюнхен-Філадельфія. - 1984. - С.27-28.

один петлюрівський повстанець Яків Малинівський ("Майський") з кінця 1931 року по травень 1933 року керував розвідпунктом у місті Острозі. [5]

На початку 1930-х років з Іваном Литвиненком знайомиться майстер-каменяр, який вирішив присвятити своє життя боротьбі за незалежну Українську державу, Тарас Боровець. Слід сказати, що це знайомство було не випадковим. Адже старший брат Тараса Боровця служив у Армії УНР. Самостійницькі ідеї петлюрівського середовища майбутньому поліському отаманові припали ближче до душі, коли він,

Тарас Боровець.
1930-ті роки.

працюючи чорноробочим гранітного кар'єру, слухав палкі дискусії матроса-комуніста та вояка-уенерівця. Згодом він сам стає частим завсідником зібрань, які влаштовував з колишніми побратимами по зброї старшина Армії УНР Петро Кухарчук спочатку у власному помешканні на хуторі Білий Берег між селами Бистричі та Мочулянка (нині це Березнівський район Рівненської області) та в Людвиполі (Сосновому), де заснував просвітницький осередок "Рідна хата". [6]

Узимку 1932-1933 років Тарас Боровець створює серед поліської молоді організацію "Українське Національне Відродження", [7] яка ставить за мету виховання кадрів майбутньої української революційної армії у суворому підпіллі під прапором УНР. На перших порах відродженці зосереджують свою діяльність на розвінчуванні "райського" життя в підсоветській Україні, та ознайомленні населення із завданнями, які ставить перед собою Державний Центр УНР на вигнанні. З допомогою полковника Івана Литвиненка Тарас Боровець

[5] ГДА СБУ.-Ф.65.-Спр.10418.-Арк.105, 107.

[6] Галина Кухарчук. Я була з повстанцями//Повстанський рух отамана Тараса Бульби-Боровця. Дослідження, спогади, документи. - Рівне.-1998. - С.107-111; Галина Кухарчук - секретарка Бульби-Боровця//Поліська Січ. Відеозапис спогадів. Режим доступу: <http://poliskasich.org.ua/?p=1>.

[7] ГДА СБУ.-Ф.65.-Спр.9134.-Т.4.-Арк.20.

переносить у советську Україну директиви Уряду УНР та літературу, а звітти - свідчення про великий голод 1932-1933 років, які Державний центр УНР з власними меморандумами відправляв до Ліги Націй і по всьому світу. [8]

Просвітницька діяльність петлюрівського середовища на Волині і Поліссі

Павло Пащевський - головний капеллан Армії УНР.

Важливим моментом у підготовці майбутніх вояків Української Повстанської Армії була просвітницько-виховна робота колишніх вояків Армії УНР серед молоді на Волині і Поліссі, яку вони виконували тут у 1920-1930-х роках. Оскільки Польська держава після інтернування Армії УНР лише з обмеженням її числом старшин уклала контракти на службу у Війську Польському, решта змушена була перекваліфіковуватися на мирні професії. Частина офіцерів, що походили зі сходу України, яким чужими були польські порядки, мова, релігія, звичаї, добивалися роботи на Волині та Поліссі, де більшість населення складали українці, де переважаючою

була рідна православна віра, і хоч окремі предмети в школі викладалися українською мовою. Так, ще у таборі інтернованих у польському місті Каліш протопресвітер Армії УНР Павло Пащевський (родом із Київщини) за ініціативою командирів дивізій і згодою міністра віровизнань УНР професора Івана Огієнка та Митрополита Юрія Ярошевського організував курси військових священиків. Значна частина випускників цих курсів, після виходу з табору стали парафіяльними священиками. Сам Павло Пащевський у 1924 році очолив парафію у селі Бабин Рівненського повіту. А згодом став настоятелем храму Чесного

[8] Отаман Тарас Бульба-Боровець. Армія без держави. Вінніпег.-1981.-С.39; ГДА СБУ.-Ф.65.-Спр.10418.-Арк.287.

Мартин Волков - священник,
колишній старшина Армії УНР.

Хреста у Луцьку. Старшини Армії УНР Олександр Білецький та Мартин Волков (останній родом з Брацлавщини) на початку 1930-х років одержали парафії, відповідно у селах Тинне та Селець Сарненського повіту. Останній згодом став послом польського сейму від Безпартійного блоку, де добивався викладання Закону Божого рідною мовою, а також відкриття православного богословського ліцею. Ще один посол сейму у 1930-1939 роках, колишній хорунжий Армії УНР Степан Скрипник (родом із Полтави) був організатором клубу "Рідна хата" у Рівному, сприяв відкриттю приватної української гімназії імені Івана Мазепи. [9]

На Костопільщині розпочав мирну трудову діяльність петлюрівець Микола Покровський, який народився у зрусіфікованій сім'ї священника на Орловщині. Воєнні події Першої світової війни його як офіцера царської армії закинули на Волинь, де він подружився з українськими патріотами, відтак свою долю пов'язав з Україною. На початку 1920-х років одружився з дочкою костопільського православного священника Івана Кужеля, після чого був висвячений на ієрея і одержав парафію у селі Штунь Любомльського повіту, де створив сільський хор, драмгурток. У другій половині 1920-х років перейшов на відправлення служби Божої українською мовою. [10]

Степан Скрипник- хорунжий
Армії УНР, майбутній
Митрополит УАПЦ Мстислав.

Низка старшин Армії УНР у міжвоєнний період працювала вчителями, усіля-

[9] Володимир Борщевич. Волинський пом'яник. -Рівне.-2004.-С.33, 63-64, 250, 300-301.
[10] Володимир Борщевич. Волинський пом'яник. -Рівне.-2004.-С.254; Іван Ольховський. Кривава Волинь. Книга перша. -Київ.-2008.-С.125.

Микола Покровський -
священик-петлюрівець.

ко намагаючись прищепити волинським дітям любов до своєї землі, української історії та її визначних діячів. Серед таких були майбутні учасники Української Повстанської Армії Петро Кухарчук, Василь Раєвський та інші.

Тісно співпрацюючи з петлюрівським середовищем, Тарас Боровець разом зі своєю організацією "Українське Національне Відродження" також на початку 1930-х років підключається до просвітницької роботи. Він за власні кошти закуповує українську історичну, художню літературу і розповсюджує її на Поліссі. Серед поширюваних видань "Історія Ук-

раїни", журнал "Юнак", українські календарі. [11] Перебуваючи в ув'язненні у Березі Картузській, Тарас Боровець заводить дружбу з відомим діячем ОУН Іваном Міtringою, а після звільнення стає співробітником очолюваного тим видавництва "Дешева книжка" у Львові, розповсюджує його видання на Поліссі і Волині, куди польська держава намагалася їх не допустити. Ба, навіть виношує плани стати найбільшим пайовиком видавництва. [12] Та реалізувати їх не вдалося, оскільки польська влада змусила Тараса Боровця як ненадійного елемента виїхати углиб Польщі. Однак його справу продовжували побратими, як поширювали серед поліщуків книги про борців за Українську державу "Отаман Хмара", "Холодний Яр", "Червоний чортополох" Горліса-Горського та інші. [13]

Іван Міtringa -
видавець-просвітник.

[11] ГДА СБУ.-Ф.65.-Спр.9133.-Т.2.-Арк.67; ГДА СБУ.-Ф.65.-Спр.9134.-Т.4.-Арк. 19.

[12] Гайвас Я. Доба великого перелому//Визвольний шлях №10.- 1985.-С.1183, 1185.

[13] ГДА СБУ.-Ф.65.-Спр.9133.-Т.1.-Ч.II.-Арк.4,7.

Приготування до повстанських акцій у 1939-1941 роках

Робота у цьому напрямку активізувалась із вибухом Другої світової війни у вересні 1939 року та з розшматуванням Польщі військами Гітлера і Сталіна. Перебуваючи в окупованій німцями Варшаві разом із керівництвом Державного центру УНР на вигнанні, якому новою владою була заборонена офіційна діяльність, Тарас Боровець бачив, що нова війна поділом Польщі не закінчиться. Очевидною була фальш угоди між двома агресорами з різними намірами. Водночас не можна було не помітити, що війна сколихнула світ, розбудила визвольні прагнення пригноблених націй і української зокрема. Своїми міркуваннями і планами дій на випадок воєнної інвазії в Україну він вирішує поділитися з представниками українського уряду. Однак розуміючи, що його задум із підготовкою повстанських акцій як людини невійськової можуть сприйняти за чисту авантюру, спочатку таємно зустрічається із колишніми керівниками повстанських загонів, консультується з ними, уточнює, корегує свій план. Такі зустрічі-консультації відбулися із колишнім повстанським отаманом Поділля "Орлом" (полковником Войнаровським-Гальчевським), полковниками Іваном Трейком, Петром Дяченком, Андрієм Долудом, сотником Галюком-Малинівським. [14]

Весною 1940 року Іван Литвиненко у місті Холмі знайомить Тараса Боровця із начальником оперативного відділу Армії УНР в екзилі полковником Аркадієм Валійським. [15]

А останній представляє майбутнього отамана Міністрові військових справ уряду УНР на вигнанні, генералові Володи-

Аркадій Валійський -
полковник, начальник
оперативного відділу
Армії УНР.

[14] Отаман Тарас Бульба-Боровець. Армія без держави. - Вінніпег. - 1981. - С.75.

[15] ГДА СБУ. - Ф.5. - Спр. 10418. - Арк.287.

Володимир Сальський -
військовий міністр уряду УНР
на вигнанні (1924-1940).

мирові Сальському. 20 червня 1940 року під проводом президента Андрія Лівицького відбулось таємне засідання у справі організації повстанської армії. Генерал Сальський запропонував план, який передбачав створення в Україні низки місцевих "Січей", які з вибухом німецько-радянської війни мали виступити проти більшовиків. Президент схвалив план. [16]

Незважаючи на негативне ставлення оунівців та гетьманців до діяльності уряду УНР на вигнанні, Тарас Бульба звертається індивідуально до їхніх представників з метою об'єднати зусилля в очікуваній збройній боротьбі за Українську державу. І таку згоду він одержує від гетьманця, полковника Івана Трейка, який разом із сотником Леженком, інженером Гудимчуком та іншими своїми побратимами готувався повернутися в Україну перед вибухом німецько-советської війни. Військову співпрацю оунівців із уенерівцями підтримав і провідник ОУН у Генеральній губернії, учасник Другого зимового походу Армії УНР, полковник Роман Сушко. Він пообіцяв передати на Волинь директиву про встановлення контактів і співпраці його людей із Тарасом Боровцем. [17]

Нелегально перетнувши німецько-советський кордон поблизу міста Володави першого серпня 1940 року, Тарас Боровець добирається до Рівненщини і через довірених людей утворює перші підпільні осередки, що орі-

Роман Сушко - полковник
Армії УНР, учасник Другого
Зимового походу.

[16] Кость Паньківський. Роки німецької окупації. - Нью-Йорк-Торонто. - 1965. - С. - 127.

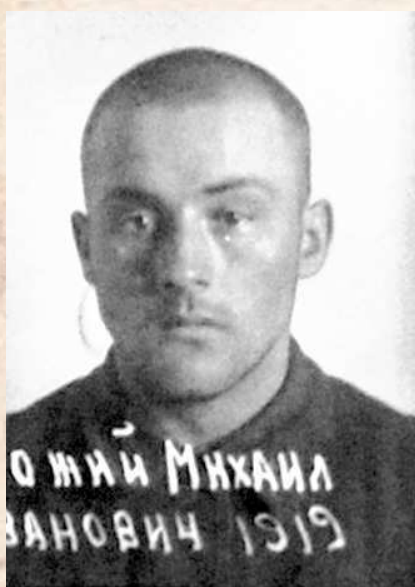
[17] Отаман Тарас Бульба-Боровець. Армія без держави. - Вінніпег. - 1981. - С. 80, 81.

Пам'ятний хрест на місці хати Гната Гожого у селі Труди, де з літа 1940 року часто зупинявся Тарас Боровець і створив перший осередок майбутньої УПА "Поліська Січ".

єнтувалися у своїй діяльності на уряд УНР, у селах Труди, Погулянка та містечку Степань. Згодом до їхньої роботи долучилися представники із селищ Деражне та Клевань. [18]

Серед активістів уенерівського підпілля вирізняються оунівець Михайло Гожий із села Труди, Петро Соловей та

Михайло Гожий.

Петро Соловей.

Костянтин Шумлянський.

[18] ГДА СБУ.- Ф. 65. - Спр. С-9134.- Т. 5. - Арк. 2; Т. 2. - Арк. 49.

Костянтин Шумлянський із містечка Степань. У листопаді 1940 року їх вистежила агентура НКВД. Усіх заарештовано і засуджено. Михайла Гожого - до вищої міри покарання, яку виконано під час евакуації Дубнівської в'язниці у червні 1941 року. Петрові Солов'ю та Костянтину Шумлянському дивом вдається врятуватися од вірної смерті і стати учасниками повстанських формувань Тараса Бульби-Боровця.

Через викриття і арешт низки учасників підпілля УНР у Степанському районі та конфлікт із крайовим керівництвом ОУН(Б), яке вважало, що на Північно-Західних українських землях (тобто на Рівненщині) не повинно бути інших підпільних націоналістичних організацій, окрім оунівських, Тарас Боровець на початку 1941 року творить осередки "Вільного козацтва", які сповідують ідеологію УНР, у селах Бистричі, Моквин, Кисоричі, селищах Людвипіль (Соснове), Рокитне, місті Корці та інших населених пунктах. [19] Він також, маскуючись під бороданя, об'їжджає низку областей України з метою виявлення представників УНР, однак таких не знаходить, оскільки всі на той час були знищені органами НКВД. Відтак план утворення підпільних "Січей" по всій Україні, які з вибухом війни мали би повстати проти совєтської влади, відпав. Довелося сконцентрувати зусилля на творенні лише повстанської "Поліської Січі".

Тарас Боровець у
совєтському підпіллі.

[19] ГДА СБУ.- Ф. 65. - Спр. С-9133.- Т. 1. - Ч.ІІ. - Арк. 24.

Формування Української Повстанської Армії «Поліська Січ»

З вибухом німецько-совєтської війни 22 червня 1941 року в Україні виник хаос. Компартійна номенклатура втікала за відступаючою Червоною Армією. Енкаведисти перетворювалися на партизанів-диверсантів і на заклик Сталіна - залишати ворогові випалену землю - нищили народне добро. У містах Західної України вони страчували усіх підряд в'язнів тюрем, що викликало ненависть місцевого населення, змушувало його брати в руки зброю, гнати зі своєї землі більшовицьку нечисть. Аби упередити дії новітніх злочинців Тарас Боровець разом із групою повстанців-підпільників роззброює у місті Сарни місцевих совєтських паравоохоронців і захоплює владу ще до приходу німецьких військ, [20] 28 червня 1941 року у селі Немовичі Сарненського району він, іменуючи себе Тарасом Бульбою, видає перший наказ по УПА "Поліська Січ", яким зобов'язує бойові групи організувати невеликі повстанські загони, захоплювати владу у звільнених від більшовиків місцях, творити народну міліцію, вивішувати жовто-блакитні прапори, організовувати національний порядок. [21]

[20] Володимир Косик. Україна в Другій світовій війні у документах. Збірник німецьких архівних матеріалів (1942-1943). Том.3. - Львів. - 1999. - С.172.

[21] Архів Яд Вашем. М-53/179, арк.2//Арон Шнеер. Плен.-Москва-Иерусалим.-2005.-С.133.

«Наказ № 1

від 28 червня 1941 р., село Немовичі, район Сарни.

До всіх командирів бойових груп Полісся.

I. Наказую всім бойовим групам зараз організувати невеликі повстанські загони і почати диверсійні акти в тилах Червоної Армії.

Завдання:

1. Зривати мости і зв'язки.
2. Знищувати транспортні засоби.

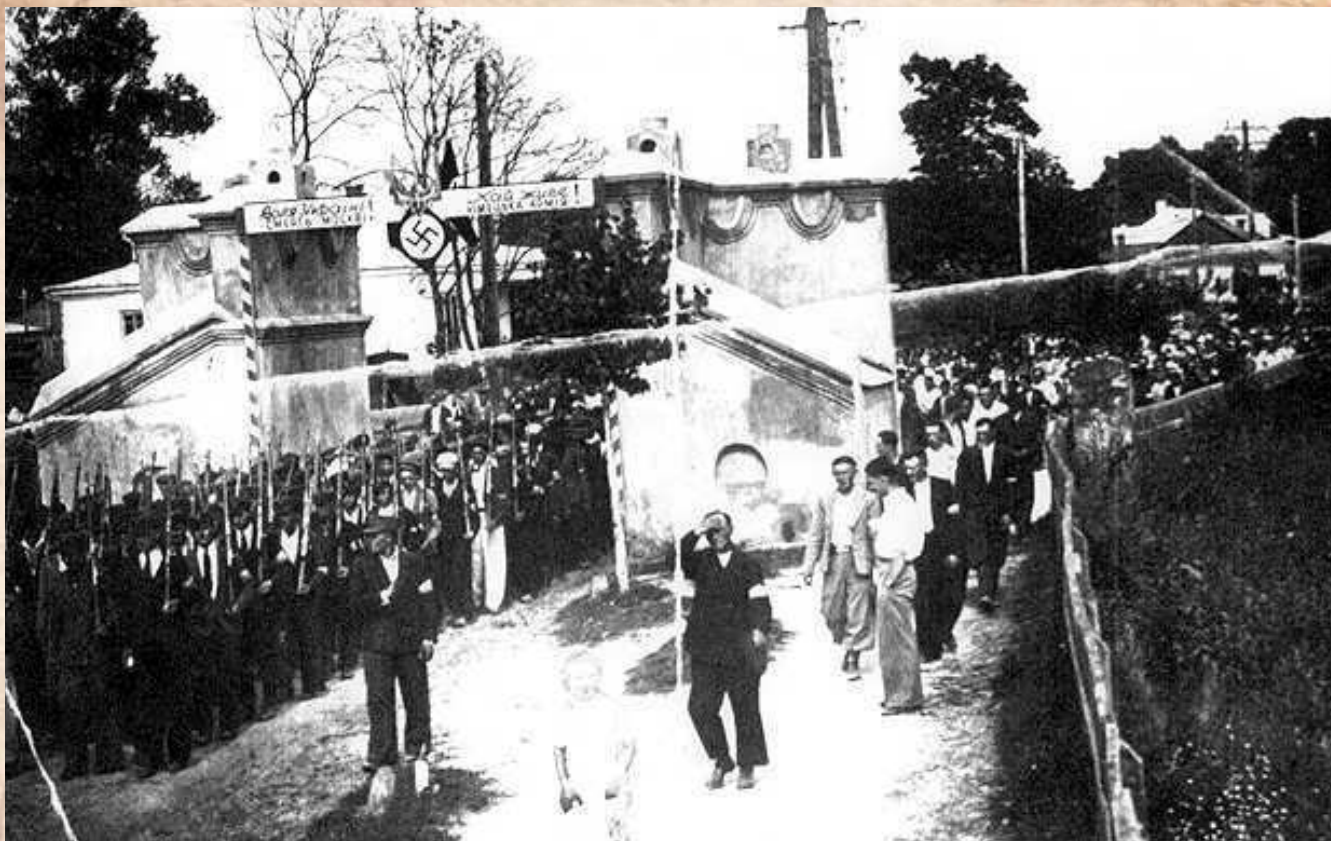
3. Збирати точні відомості про оборонні споруди більшовиків і негайно направляти до мене чи безпосередньо передавати на фронт німецьким частинам. 4. Не допускати в більшовицькі частини українців, мобілізованих совєтами.

II. У місцях, звільнених від більшовиків, - захопити владу, організовуючи народну міліцію з жовто-блакитними пов'язками. Всюди вивішувати жовто-блакитні прапори, організовувати урочисті зустрічі німецьких військ. Приступити до організації нового національного порядку.

III. Диверсійні напади на більшовиків здійснювати в таких умовах, які виключають їх повернення і злісне знищення місцевого населення.

Голова України
Тарас Бульба".

Архів Яд Вашем. М-53/179, арк.2//Арон Шнеер. Плен.-Москва-Иерусалим.-2005.-С.133.

Формування бульбівських загонів у містечку Березному Рівненської області.
Літо 1941 року. Фото надане РОКМ.

Оскільки німецькі війська вели наступ на Червону Армію на головних автомагістралях, тому їхнє керівництво було зацікавлене, аби у власному тилу (лісах та болотах Полісся) не залишалися ворожі елементи (недобитки советських підрозділів, партизанські загони, сформовані з компартійно-господарського активу та працівників НКВД). Відтак воно пішло на співробітництво з військовими формуваннями Тараса Бульби-Боровця, які самостійно очищували Полісся від більшовицьких елементів, перешкоджали примусовій мобілізації молоді у Червону Армію, створювали у селах та містах народну охорону. Самому поліському отаманові навіть було видано посвідчення коменданта поліції Сарненської та Олевської округ. Маючи такі повноваження, Тарас Бульба-Боровець використовує їх для української справи, зокрема підготовки кадрів майбутньої Української армії, яка здобула би Українську державу. У Сарнах отаман формує Окружну команду української міліції, своїм заступником призначає сотника Олександра Диткевича, організовує нібито підстаршинську школу міліції, яка насправді готує

військові підстаршинські кадри. Водночас він розширює свій вплив на села і містечка Рівненщини, формує районні та міські управи, які допомагають утримувати січовиків, призначає комендантів української народної міліції. Зокрема, на відтику Сарни-Рокитно "Поліська Січ" розганяє вісім груп по 2000 мобілізованих українців, яких політруки гнали углиб СРСР. [22] А 24 липня 1941 року вже у місті Рокитному Тарас Бульба-Боровець проголошує Акт самостійності Української держави, головою районної управи призначає Андрія Добродія, головою міської - Леонарда Мілікевича, начальником ук-

РАПОРТ

До голови Окружної Управи в м. САРНАХ

Повідомляємо, що протягом минулого тижня наша повстанча група "ПОЛІСЬКА СІЧ" очистила Рокітновський район від всяких БІЛЬШОВЕЦЬКИХ банд. Вони втікали й окопались в оборонних точках за Олевськом. Наші розвідчі стежі розіслані за ними і в найближчий час група вдарить на ворога, щоб очистити район Олевська.

Вчора 24 липня 1941 року о 14-й годині "ПОЛІСЬКА СІЧ" обсяла місто Рокітно і я проголосив АКТ САМОСТІЙНОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ та заснував районну владу в складі:

1. пан Добродій Андрій Федорович - начальник району
 2. пан Ширко Яків Власович - заступник начальника району
 3. пан Михальчук Степан - секретар
 4. пан інженер Завітеко Налеті (?)Дмитрович - референт земельно-лісного відділу
 5. пан доктор Аніщук Борис Михайлович - референт санітарно-медичного відділу
 6. пан Добродій Константин Федорович - референт дорожно-транспортного відділу
 7. пан Арнашов Федор Дмитрович - референт промисловоторгівельного відділу
 8. пан професор Божеський Богдан Арсенович - референт культурно-освітнього відділу
 9. пан Островський Станіслав - референт фінансового відділу
 10. пан Рецлав Герман - начальник районної поліції
 11. пан Фалько Володимир - заступник начальника поліції
- Міська Управа:

1. пан Мілікевич Леонард - начальник міста Рокітно
2. пан Лех Йосиф Антонович - заступник начальника м. Рокітно
3. пан Подольський Юрій - секретар

Урочистості закінчено урочистим Богослужінням. Оркестра грала національний гімн. Відбувся величавий похід по цілому місту, закінчений рефідом під церквою в селі Рокітно. Додаю фотознімки. Слава Україні!

Тарас Бульба - Отаман "Поліської Січі". Дня 25 липня 1941 року.

Перепечатано з газети "СУРМА". (Газета "СУРМА". Середа, 6 серпня 1941 року - Орган відділу освіти та пропаганди Сарненської округи. Рік видання перший.)

Роман Петренко. Слідами армії без держави. - 2004.-С.12-13.

[22] Дух Святослава Завойовника//Гайдамака №5 від 12 жовтня 1941 року.

Петро Смородський,
полковник, начальник
штабу УПА «Поліська
Січ» з 26 вересня по
16 листопада 1941 року

Рафалівка

Зиновій Домазар,
командир відділу УПА
«Поліська Січ»
у серпні 1942 року

УПА «Поліська Січ»

Бистричі

Олевськ

Денис Демчук,
комендант
української поліції
УПА «Поліська Січ»
в Олевську

Острогоз

Тарас Бульба-Боровець,
отаман, головнокомандувач
УПА «Поліська Січ»

Житомир

Львів
Винники

Бібрка

Іван Мітрига,
неофіційний
редактор органу
«Поліської Січі» газети
«Гайдамака»

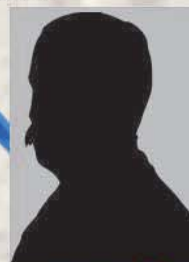
Тернопіль

Олекса Новицький,
підполковник,
начальник штабу
школи поліції у
Костополі, що готувала
кадри для УПА
«Поліська Січ» у
вересні-листопаді
1941 року

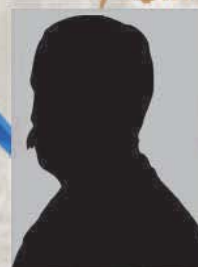
Проскурів

Старостинці

Олександр Диткевич
заступник, з 20 серпня
1941 року – комендант
окружної поліції у
Сарнах, де школа поліції
готувала кадри УПА
«Поліська Січ».

Рівніця

Могилів-Подільський

Представники різних регіонів
(28 червня - 16 лис)

Іван Лиходько, полковник,
командир куреня
української міліції,
начальник школи поліції у
Костополі, що готувала кадри
для УПА «Поліська Січ»
у вересні-листопаді 1941 року

Семенивка

Панас Крамер,
фельдшер, організатор
госпіталю для УПА
«Поліська Січ»

Суджа

Хоружівка

Березова
Лука

Іван
Литвиненко,
полковник,
радник отамана
УПА «Поліська
Січ»

ХАРКІВО

Іван Трейко,
радник отамана УПА
«Поліська Січ»

Петро Дяченко,
полковник, начальник
штабу УПА
«Поліська Січ»
з 9 по 20 серпня
1941 року

ПОЛТАВА

Черкаси

України в УПА «Поліська Січ»
(листопада 1941 року)

Іван Лиходько

раїнської районної поліції - Рецлава Германа. [23] Українську поліцію Степанського району очолює Іван Німчук, [24] Людвипільського - Ігор Бонітенко. [25] Комендантом поліції у Великих Селищах Людвипільського району стає Назаров Іван, [26] а у Казмірці Степанського району - Ветров Кіндрат. [27] Керівниками місцевої охорони у селах Борове та Карпилівка Рокитнянського району люди обирають відповідно Мирона Шупрудька та "Чорного" Федора. [28]

Водночас отаман "Поліської Січі" займається пошуком кадрів для свого військового формування. Встановлює зв'язки з полковник Армії УНР Іваном Лиходьком у Костополі. Останній активно долучається до справи очищення Полісся від представників советської влади. На чолі сотні українських народних охоронців порядку 31 липня 1941 року він вступає у бій з більшовиками біля містечка Степань, у результаті якого восьмеро червоних загинуло і ще стільки ж полонено. [29] У серпні цього ж року полковник очолює школу поліції "Січ" у Костополі, де навчається понад п'ятсот курсантів, які направляються на службу в українську міліцію Костопільського, Степанського, Людвипільського, Березнівського та Деражненського районів, а також до УПА "Поліська Січ". [30]

У результаті наполегливої агітації отамана та січових командирів кількість поліції у селах низки районів Рівненщини перевищила німецький дозвіл: один поліцай на 100 мешканців. Зокрема, у Великих Селищах в охоронці порядку запи-

[23] Роман Петренко. *Слідами армії без держави.* - Київ-Торонто. - 2004. - С-12-13.

[24] ГДА СБУ (Рівне). - Спр. 10209. - Том.2.-Арк. 134.

[25] СБУ(Рівне).-Спр. П-7689.- Арк.75зв.77.

[26] ГДА СБУ(Рівне).-Спр. 18778.- Арк. 109, 111.

[27] ГДА СБУ (Рівне). - Спр. 10209. - Том.2.-Арк. 134.

[28] ГДА СБУ.- Ф. 65. - Спр. С-9133.- Т. 2. - Ч. II. - Арк. 63.

[29] ОУН в 1941 році: Документи. Ч. 2.- Київ.- 2006. - С.384.

[30] ГДА СБУ (Тернопіль).-Спр. 18011.-Арк.41,239зв.

салося близько 70 осіб, [31] у Бистричах - понад сотню. [32] Слід сказати, що на озброєнні січовиків були кулемети, гранати, динаміт. А це також було заборонено окупаційною владою. Тому Бульба-Боровець, аби легалізувати надмір рекрутів та важке озброєння, звертається до командувача 213-ї німецької дивізії тилового забезпечення генерала Кіцінгера з проханням дозволити створити "особливий поліцейський загін" "Поліська Січ" для проведення збройних акцій проти червоних партизанів і парашутистів не тільки на Рівненщині, але і за її межами. Восьмого серпня 1941 року німці дають згоду на його формування у кількості 1000 козаків.

Зиновій Домазар

Напередодні у Львові отаман укладає угоду про співпрацю з ОУН(М), згідно з якою до "Поліської Січі" вислано п'ятеро старшин військового керівництва націоналістів. Серед них були Зиновій Домазар, Ярослав Колій, Кун та Пот. [33] Аналогічну угоду укладено було і з Іваном Трейком про участь українських монархістів у лавах січовиків. Дізнавшись про формування спецзагону "Поліська Січ" та про потребу старшинських кадрів до нього на службу вступають полковник Петро Дяченко разом із сином Юрком та поручник Петро Омелянів. Петро Дяченко погоджується очолити штаб загону. У селищі Клесів він береться за формування куренів та розробку плану наступу на Олевськ. [34]

Тарас Бульба-Боровець у своїх спогадах розповідає про участь у наступі на червоних чотирьох рухомих куренів УПА "Поліська Січ". Так, у Клесові, за його даними, сформовано курінь, що діяв на північному сході від Сарн і підтримував

[31] ГДА СБУ(Рівне). - Спр. 18778. - Арк. 41.

[32] ГДА СБУ. - Ф. 65. - Спр. С-9133. - Т. 1-2; Спр. С-9134. - Т. 1-7.

[33] Справорський Т. Там, де гартувалась сталь// Організація українських націоналістів 1929-1954. - Париж. - 1955. - С. 333.

[34] Петро Омелянів. Хроніка "Поліської Січі"// "Гайдамака" №2 від 21 вересня 1941 року. ДАРО. Інв. №38.

зв'язок з бойовими акціями Білоруської Самооборони, з якою напередодні у Пінську узгоджено план наступу з очищення Полісся від червоних партизанів. Очолив його сотник Василь Раєвський. [35] Збірний курінь із сотень Клесівського, Людвипільського та Рокитнівського куренів сформував поручник Петро Омелянів і командував розвідними акціями південніше від Рокитного у напрямку села Лопатичі Олевського району. [36] Після звільнення зі служби на початку вересня 1941 року Петра Омеляніва курінь називається Рокитнівським. Під командою поручника Дуба він діє на північ від Олевська, вниз по річці Уборть, у напрямку сіл Перга-Копище-Радзивилівичі. [37] Людвипільський та Клесівський курені під командуванням поручника Лева Ковальчука вибивають більшовицьку групу у напрямку Олевськ - Ємільчине. Неподалік Зв'ягеля натикаються на німців, круто повертають північною частиною районів Коростень-Овруч, здобувають Лельчицю і беруть курс на Мозир. [38]

Петро Омелянів

Крім того, про формування збірного куреня зі 180 козаків Рокитнівського району, 50 - Клесівського та його бойові дії під час наступу на Олевськ із півдня описує у своїй статті "Хроніка "Поліської Січі" сам Петро Омелянів. [39] Водночас поручник згадує про долучення до його підрозділу двох сотень Людвипільського куреня. Про збір великої кількості чоловіків Клесівського району у самому районному центрі, їхній вступ у повстанську армію та похід на Олевськ під командою сотника Івана Комара розповідає учасник тих подій Василь Євгійчук із села Вири

[35] Отаман Тарас Бульба-Боровець. Армія без держави. - Вінніпег. - 1981. - С. 146.

[36] Там само. - С. 132-133.

[37] Там само. - С. 150.

[38] Там само. - С. 150.

[39] Петро Омелянів. Хроніка "Поліської Січі" // "Гайдамака" №2 від 21 вересня 1941 року. ДАРО. Інв. №38.

Старшини "Поліської Січі" в Олевську. Крайній ліворуч Петро Дмитренко, четвертий - полковник Петро Дяченко, сьомий - отаман Тарас Бульба-Боровець. Крайній праворуч Юрко Дяченко - син Петра Дяченка.

тодішнього Клесівського району. [40] Про існування інших куренів УПА "Поліська Січ", окрім збірного Рокитнівського та Людвипільського свідчать розповіді колишніх червоних партизанів Степана Криничка та Леонтія Григор'єва з Олевська, які, зокрема, зазначають: "Повстанська армія "Поліська Січ" увійшла з боєм в м.Олевськ з боку станції Олевськ і з боку сіл Сущани і Лопатичі". [41] Як відомо з "Хроніки "Поліської Січі", до Олевська із села Лопатичі увійшов збірний Рокитнівський курінь разом із сотнею Людвипільського куреня. Це - південний захід від міста. Село Сущани розташоване на північний схід від Олевська, станція - це західна частина міста. Отже, від Сущан і станції до райцентру увійшли не збірний Рокитнівський та сотня Людвипільського куреня, а інші рухомі відділи УПА "Поліська Січ", що додало значної переваги повстанцям над червоними партизанами загону імені Чапаєва та совєтської військовою частиною, які тут перебували, і змусило їх з боями залишити місто у північно-східному напрямку до села Шебедихи.

[40] ГДА СБУ.- Ф. 5. -Спр. 67436. - Т. 3. - Арк.249,250,251.

[41] ГДА СБУ.- Ф. 5. -Спр. 67436. - Т. 3. - Арк.38, 40.

«Олевська республіка»

Після звільнення Олевська 15 серпня 1941 року сюди із Клесова переїжджає штаб УПА "Поліська Січ", який з 26 вересня очолив підполковник Армії УНР Петро Смородський у зв'язку з дочасним залишенням цієї посади Петром Дяченком. Новий начальник штабу реорганізовує січові відділи, розробляє "Закон українського партизана", що став основою усієї військово-політичної діяльності бульбівських формувань.

Петро Смородський

У місті проголошується Українська влада, створюється районна управа, головою якої стає Борис Симонович, організовується районний комісаріат Української народної міліції та відділ безпеки, керівництво якими обіймає Іван Дежнюк. Комendanтом української народної міліції (козацької сотні, 36 учасників якої відомі за іменами) УПА "Поліська Січ" в Олевську стає Денис Демчук. У місті формується новий гарнізон-

Будинок, у якому був штаб "Поліської Січі". Нині тут Олевське профтехучилище №10.

Шиккування підрозділу "Поліської Січі" в місті Олевську на Житомирщині.
Серпень-вересень 1941 року.

ний курінь (700 осіб) [42] у результаті реорганізації рухомих, створюється підстаршинська школа, яку очолює поручник Армії УНР Максим Ломонос. Засновується щотижнева газета "Гайдамака". По селах формуються управи, стихійно створені охоронні відділи підпорядковуються районному керівництву народної міліції. У низці населених пунктів вони нараховують 50, а то й більше народних охоронців. [43] Зокрема, встановлено існування української міліції (поліції) УПА "Поліська Січ"

у таких селах Олевського району: Стовпинка (37 осіб), Копище (11), Юрове (6), Варварівка (3), Радовель (3), Сущани (3), Голиші (2), Лопатичі (2), Чиста Лужа (Соснівка) (2), Зубковичі (1), Кишин (1), Бу-

[42] ГДА СБУ (Рівне).-Спр. 18778.-Арк.25зв.

[43] ГДА СБУ (Житомир).-Спр. 1066-оф.-Арк.24зв.

Смерть комуні
і московській імперії!

Хай живе
самостійна Україна!

ГАЙДАМАКА

Орган „Поліської Січі“

Своя державність. Збройна сила. Віра Христова.

НЕДІЛЯ
21 вересня
1941 року
Ч. 2

Ціна 50 коп.
Виходить щотижня

День слави і радості

Миле Поліське містечко—Олевське пережило не-
вичі в своїй історії життя. Сюди прибула „ПО-
ЛІСЬКА СІЧ“, „СІЧ“, яка просявдала: „в поліських
полях, як вихователя свого рідного батінско-
го краю від большевицьких партизанів і їхніх
жид. Банд, що в ній землі виростає і нещадливо,
яко повзалися туди, там, де заволоділи больше-
вицькі війська. Повзалися там, де окупували і
поразити народ туди в голоду. Тисячі
людей і батін, бо ворог, забрав в неволю і на-
силь морю людей. Труди останні худобу. Заби-
в бугало все, що бачить. А що не може забра-
ти—палить вогнем і зриває акумулятор. Куди б
шли люди. Абсолютно руйнує цілу господарку.
Горі. Горі. Січовики. Поліська. Руйні. Пусткі і
ниж та жидівська мертва земля...“

Тех виглядає Олевськ три невідомо. З роз-
битого міста розлетіли кулі і фізичні автома-
ти. Розорвалося село. Розорвалося село „Урра“.

Про яку роботу не можна було говорити. Про
жодну роботу і думати. І жидівський район, палю-
в і виліт. На полях гнали худобу. На звалищах і
жидівських будівлях. Думалося, що „жидів-
ська армія“ не вилітала, а вилітала—початок. Його в
той день принесла нам велика непереможна і
жидівська Армія. Велика розорювала грубізна
і жидівська—большевицька жидівська. Погля-
да на

НАРОДЕ ВСТАНЬ!

Вже час, вже час, народе встань!
Дивись, ворогів твоїх вбавля,
Сили вже твої в бій готові виставля,
Бо орли хайдани не хочуть,
Бо гайдаки в бійдани не хочуть,
А смерть козакам!

Ось додари, трих трітних гаряч!
І крок нам до полів зброї,
За плями трітуба, за муром і стінами,
За сім сестрицями над преді-
містями,
Бо гайдаки в бійдани не хочуть,
А смерть козакам!

Не вилітала нас хайтердівська жидівська,
Ні зброю „братерська“ обиди,
В полі, на полі в бійдани жидівська,
Землю всі сили хайтердівська,
Бо гайдаки в бійдани не хочуть,
А смерть козакам!

Нехай на нас збройовий світ,
Та встануть з нами в бій,
Сестри сестрицями наших предків борби,
Підорожжя в бійдани і жидівська,
Військо, сестри в бійдани,
Мовука і жидівська.

Січовики!

Січовики, ви чуєте!—Шумить,
Говорить всі, гайдаки всі в бійдани,
Січовики, гайдаки!!!

Січовики! Не віддамо,
Січовики, це прапор наш!
Це прапор бій, котрий несеся,
Не жидівська жидівська жидівська

Січовики! Ви ж в бійдани жидівська,
После жидівська жидівська,
На жидівська жидівська жидівська,
Губи, жидівська жидівська.

Не страшний нам голод і смерть,
Ви жидівська жидівська жидівська,
Сили жидівська жидівська жидівська,
Що жидівська жидівська жидівська.

Михайло Симонович

да Собичинська(1), Джерело(1), Майдан(1), Кам'янка, Обище, Перга, Тепениця, Устинівка, Хочине. [44]

П'ятнадцятого вересня 1941 року на стадіоні міста Олевська козаки "Поліської Січі", уряд "Олевської республіки", українська поліція та старости сільських управ перед престолом і жовто-блакитним прапором в урочистій обстановці та за участі великої кількості населення прийняли присягу на вірність Українській державі. Перед її прийняттям священник Михайло Симонович відслужив молебень, а в проповіді закликав допомагати повстанській армії вести боротьбу за самостійну Україну. Тарас Бульба-Боровець у своєму виступі наголосив, що при советах наші кращі люди гинули ні за що, а відтепер ми знаємо, за що воюють і вмирають наші воїни. [45] Протягом тримісячного існування "Олевської республіки" УПА "Поліська Січ" забезпечувала у ній спокій і порядок, вела бої із червоними партизанами та парашутистами, які час від часу вчиняли диверсії, перешкоджаючи нормальному господарюванню, гартувала вояків-патріотів для майбутньої Української армії. УПА "Поліська Січ", маючи обмежені можливості на обмеженій території у складний воєнний час доводила, що тільки рідна влада, рідна армія, а в майбутньому власна держава може по справжньому дбати про свій народ, його добробут, культурні та духовні потреби.

У листопаді 1941 року і цю можливість від січовиків відібрали німці, які поставили їм вимогу підпорядкуватися окупаційній адміністрації та безумовно виконувати накази, зокрема й щодо знищення єврейського населення. Аби не брати участь у ганебній акції винищення національної меншини, Головна команда УПА «Поліська Січ» 16 листопада 1941 року ухвалила ліквідувати вій-

[44]Сергій Стельникович. Український національний рух опору Тараса Бульби-Боровця: історичний нарис. - Житомир. - 2010. - С.130,350,352,353.

[45] День слави і радості//Гайдамака №2 від 21 вересня 1941 року; ГДА СБУ (Житомир). - Спр. 1066-оф.-Арк.45зв.,46.

ськове формування. Рада старшин 18 листопада рішуче засудила німецьку політику вбивати невинних людей. [46] Міліційно-осадні та рухомі курені насамперед поховали добру зброю, а всяку непотріб віддали новій поліції. Людей розпущено по домах.

Українська Повстанська Армія

Після офіційної ліквідації "Поліської Січі" в Олевську її штаб поділився на дві частини. Одна відправилась до своїх домівок, а друга відразу почала виробляти план роботи в підпіллі. Згідно з першим наказом нового штабу від грудня 1941 року, з назви організації знято дописку "Поліська Січ". Територіальний принцип після втрати Олевська відпав. Підпільне збройне формування почало виступати тільки під назвою Українська Повстанська Армія. Територіально-осадну систему ведення дій змінено на рухомо-рейдуючу. [47] З квітня 1942 року відділи УПА розпочинають антинімецькі збройні виступи. [48]

Тарас Бульба-Боровець (третій зліва) та його начальник штабу Леонід Щербатюк-Зубатий (шостий зліва) із охороною. Осінь 1942 року.

[46] ГДА СБУ.- Ф. 65. - Спр. С-9133.- Т. 2. - Ч. II. - Арк. 181.

[47] Отаман Тарас Бульба-Боровець. Армія без держави.- Вінніпег.-1981.-С.179.

[48] Там само.-С.199.

Командний склад УПА «Поліська Січ»

Головна команда (штаб):

1. Бульба-Боровець Тарас, отаман (генерал-хорунжий).

2. Комар Іван ("Рогатий"), сотник (полковник?) Армії УНР, начальник штабу УПА "Поліська Січ" з початку липня до 9 серпня, з 20 серпня до 26 вересня 1941 року).

3. Дяченко Петро, полковник Армії УНР, начальник штабу УПА "Поліська Січ" з 9 по 20 серпня 1941 року.

4. Смородський Петро, підполковник Армії УНР, полковник, начальник штабу УПА "Поліська Січ" з 26 вересня по 16 листопада 1941 року.

5. Трейко Іван, полковник Армії УНР, військовий консультант отамана.

6. Литвиненко Іван, полковник Армії УНР, військовий консультант, зв'язковий з Урядом УНР в екзилі.

7. Сиголенко Кирило, сотник, редактор газети "Гайдамака".

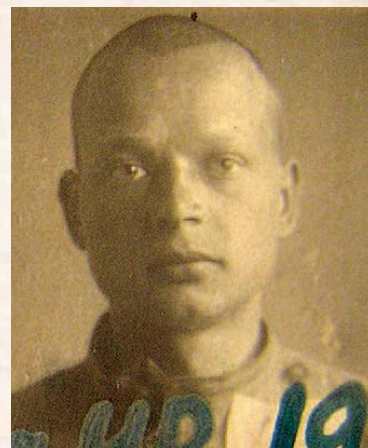
8. Круглій Юрій ("Дорошенко"), хорунжий польської армії, ад'ютант штабу.

9. Соловей Петро, підхорунжий піхоти, ад'ютант-охоронець Т.Бульби-Боровця.

10. Таргоній Микола, бунчужний, підхорунжий, адміністратор, старший писар.

Кирило
Сиголенко

Микола
Таргоній

Спеціальний загін УПА «Поліська Січ» (рухомі та гарнізонний курені):

1. Раєвський Василь, сотник Армії УНР, командир першого Клесівського куреня.

2. Ковальчук Лев, поручник, командир другого Клесівського куреня.

3. Оксентіїв Петро ("Омелянів", "Терлиця") поручник, командир збірного Рокитнівського куреня до 31 серпня 1941 року.

4. Воловодик Адам ("Граб"), хорунжий, командир Людвипільського куреня.

5. Дуб-Дубищенко Петро, курінний отаман(?), командир Олевського ганізонного куреня(?).

6. Дуб Зенон, поручник, командир першої сотні Рокитнівського куреня. З вересня 1941 року - командир Рокитнівського куреня.

7. Мандибура Анатолій, поручник, командир другої сотні Рокитнівського куреня, згодом - начальник відділу військових справ Олевської республіки.

8. Колій Ярослав, командир третьої сотні Рокитнівського куреня.

9. Довматюк Петро, підхорунжий, хорунжий, командир сотні Людвипільського куреня.

10. Рибачок Михайло, бунчужний, підхорунжий піхоти, командир сотні Людвипільського куреня.

11. Сердитий, командир сотні піхотинців Олевського гарнізонного куреня.

12. Чортенков Іван, хорунжий, поручник піхоти, командир третьої сотні Олевського гарнізонного куреня.

13. Гайдачук Іван, хорунжий, поручник піхоти, командир сотні кулеметників Олевського гарнізонного куреня.

14. Буковський Павло, бунчужний, підхорунжий, хорунжий піхоти, начальник господарчої частини Олевського гарнізонного куреня.

15. Ломонос Максим, поручник Армії УНР, сотник, начальник Олевської підстаршинської школи.

16. Домазар Зенон, поручник.

17. Кушко, поручник.

18. Богачов, хорунжий.

19. Давидов, хорунжий

Адам
Воловодик

Михайло
Рибачок

20. Багімський Костянтин, бунчужний, підхорунжий піхоти.

21. Григорчук, підхорунжий.

22. Морозько Федір, бунчужний.

23. Лунау Микола, бунчужний.

24. Паламарчук Сидір, сотник (?).

25. Мельник Дмитро, чотовий сотні Довматюка Петра Людвипільського куреня.

Сидір
Паламарчук

Українська поліція УПА «Поліська Січ»

1. Дежнюк Іван, начальник Олевського районного відділу української народної міліції, начальник безпеки і правопорядку "Олевської республіки".

2. Демчук Денис, комендант української народної міліції (козацької сотні) УПА "Поліська Січ" в Олевську.

3. Ковальчук Адам, комендант української народної міліції (козацької сотні) УПА "Поліська Січ" у селі Стовпинка Олевського району.

4. Вербинчук (Вербельчук) Уляян комендант української народної міліції, (козацької сотні) УПА "Поліська Січ" у селі Лопатичі Олевського району.

5. Лиходько Іван, полковник Армії УНР, начальник школи української поліції "Січ" у Костополі, що готувала кадри для УПА "Поліська Січ".

6. Даниленко, сотник, заступник начальника школи української поліції "Січ" у Костополі.

7. Новицький Олексій, підполковник, начальник штабу школи поліції "Січ" у Костополі.

8. Степовий Олексій, осавул куреня Костопільської школи української поліції.

9. "Мирон", командир першої сотні куреня Костопільської школи української поліції.

Олексій
Новицький

10. "Лис", командир другої сотні куреня Костопільської школи української поліції.
11. "Галата", командир третьої сотні куреня Костопільської школи поліції.
12. Диткевич Олександр, сотник, начальник Сарненської підстаршинської школи міліції, що готувала кадри для УПА "Поліська Січ", з 20 серпня 1941 року - комендант поліції Сарненської округи.
13. Рецлав Герман, начальник районної поліції в Рокитному.
14. Фалько Володимир, заступник начальника районної поліції в Рокитному.
15. Шупрудько Мирон, комендант місцевої охорони у селі Боровому Рокитнівського району.
16. "Чорний" (Федір), комендант місцевої охорони у селі Карпилівка Рокитнівського району.
17. Німчук Іван, комендант української міліції Степанського району.
18. Ветров Кіндрат, комендант української міліції у селі Казмірка (нині Кузмівка) Степанського району.
19. Бонітенко Ігор ("Мазниця"), сотник, комендант української поліції Людвипільського району.
20. Назаров Іван, комендант української міліції села Великі Селища Людвипільського району.

ГДА СБУ.- Ф. 65. -Спр. С-9133. - Т. 1. - Ч.ІІ. -Арк.218-219; ГДА СБУ.- Ф. 65. - Спр. С-9133. - Т. 2. - Ч. ІІ. - Арк. 63; ГДА СБУ.- Ф.-65.-Спр.9134.-Т.2. Ч.ІІ. - Арк.183; ГДА СБУ.- Ф. 5. -Спр. 67436. - Т. 3. - Арк.44; ГДА СБУ (Житомир).-Спр. 1066-оф.-Арк.40а,43,69зв.,83,90зв.44; ГДА СБУ(Рівне).-Спр. П-7689.- Арк.75зв.77; ГДА СБУ (Рівне).-Спр. 18778.-Арк.25-25зв., 109,111; ГДА СБУ (Рівне). - Спр. 10209. - Том.2.-Арк. 134; ГДА СБУ (Тернопіль).-Спр. 18011.-Арк.41,41зв.,115; Сергій Стельникович. Український національний рух опору Тараса Бульби-Боровця: історичний нарис. - Житомир. - 2010.-С.348-349; Гайдамака №2, №5, №6 за 1941 рік.-ДАРО. Інв.№38; ДАРО. - Фонд Р-30. - Оп. 2. - Спр. 112. - Арк. -14; Отаман Тарас Бульба-Боровець. Армія без держави.- Вінніпег.-1981.-С.132,146,150; Роман Петренко. Слідами армії без держави.-Київ-Торонто.- 2004. -С.13; Галина Швед. Полковник Лиходько і Бульба//Повстанський рух отамана Тараса Бульби-Боровця. Дослідження, спогади, документи. - Рівне.-1998. - С.56-59.

Кутовий штамп:
Головна Команда
«ПОЛІСЬКОЇ СІЧІ»
Місце постою

Закон Українського Партизана *

1.Український партизан не є «бандитом», як його називають вороги, а вірним сином і щирим патріотом України. Він добровільно жертвує своє життя для загального добра свого рідного краю і народу. Партизанка не є жодним розбійницьким ремеслом, а зародком української національної армії.

2.Українська партизанка підлягає Головній Команді Українських Збройних сил. Почесне звання «український партизан» як звання героїчного борця за волю і свободу України прислуговує тільки тим людям, котрі виступають організовано під керівництвом українського національного проводу.

3.Обов'язком кожного українського партизана є: 1) боротися всіма засобами з кожним ворогом України; 2) безоглядно винищувати всяку ворожу явну і таємну силу в Україні; 3) поборювати всяку чужу диверсію та свою анархію в краю, [...] змагатися за новий лад і порядок та всіма силами будувати свою рідну державу.

4.Кожного українського партизана зобов'язує безоглядна військова дисципліна і абсолютний та беззастережний послух своїй старшині-командуванню.

5.Український партизан абсолютно не має права виступати де-будь зі зброєю в руках без наказу командування - самовільно. Виїмок становить тільки необхідна потреба самооборони. Всяке марнування амуніції даремною стріляниною суворо заборонене.

6.Хто виконує які-будь збройні виступи самовільно без наказу та підпорядкування Головній Команді, той не є національним патріотом, а диверсійним ворогом України.

7.Всякі анархічні банди так званих «партизанів», не підпорядковані Головній Команді, будуть безоглядно винищені Українською Збройною Силою.

** Документ без дати. Але кутовий штамп і печатка Головної команди УПА "Поліська Січ" свідчать про створення його під час існування цього збройного формування: 28.06-16.11.1941 року.*

8.Зброю, одяг, харчування [...] і всяке інше постачання українська партизанка здобуває тільки двома шляхами: 1) шляхом роззброювання ворогів та розбивання ворожих арсеналів, магазинів, складів, банків і державних кас; 2) шляхом добровільної допомоги цивільного населення.

9.Хто примусово реквізує від цивільного населення (без огляду на те, якої воно національності) які-будь речі, як: харчі, одяг і т. п., той не є українським партизаном, а звичайним злодієм і грабіжницьким бандитом.

10.За порушення цього закону несубординацією та негідною поведінкою командування карає тільки двома родами кари: 1) карою догани; 2) карою смерті [...].

Тарас Бульба-Боровець
отаман «Поліської Січі»

Печатка: «Головна Команда Української Повстанської Армії «Поліська Січ»

ЦДАВОВУ.- Ф.3837.-Оп.1. - Спр.9. - Арк.11. Копія. Машинопис.

ГОЛОВНА КОМАНДА „Поліської Січі“ Місце постійно	Олевськ, <u>16 листопада</u> 1941 р. ПОСВІДКА Ч. <u>119</u> Стверджується, що гр. <u>СМОРОДСЬКИЙ Петро Володимирович</u> служив добровільцем в Українському Повстанчому Відділі „Поліська Січ“ від дня <u>28.IX-41 р</u> до дня <u>16.XI-41 р</u> в характері <u>Гтьбу</u> в ранзі <u>полковника</u> Довірену службу виконував _____ Зброю здав до магазину, а здобуте на партизанах умундировання _____ Випускається з огляду на розв'язання Відділу. Начальник Штабу — полковник: <u>Сидоренко</u> Командир Відділу — отаман: <u>Бульба</u>
---	--

Посвідка зі зразком печатки Головної команди УПА "Поліська Січ".

Розкриваймо звиягу патріотів-державників

Українська Повстанська Армія "Поліська Січ" - без перебільшення унікальне явище, дослідження якого важливе для розвитку національно-патріотичного виховання і формування оборонної свідомості дітей та молоді України. Адже, незважаючи на невелику чисельність цієї течії в українському визвольному русі, на невелику територію його поширення, "Поліська Січ" змогла в себе увібрати зусилля українського національно-патріотичного активу з різних куточків української землі, звияжців старших і молодших поколінь, представників різного етнокультурного походження, релігійних конфесій, прихильників різних політичних фракцій та ідеологій. Організатори і натхненники "Поліської Січі" випередили своїх сучасників широтою світоглядних принципів і державницькою позицією, яка включала в себе повагу до громадянського суспільства.

Не політичні чи ідеологічні потреби, а незалежна українська державність стала основою для формування "Поліської Січі" у буремні роки Другої світової війни, коли сильні світові гравці не помічали інтересу українського народу і його права на власне державотворення.

Через 75 років Україна, на жаль, переживає подібну ситуацію. Знову Москва закидає на територію України диверсійні бандформування, які колись називала "партизанами", а сьогодні "ополченцями", але, як і тоді, оборонців державної незалежності і територіальної цілісності України сталінсько-путінський тоталітарний режим таврує "фашистами". Можливо, лише з тією різницею, що тоді українців називали "колаборантами" Німеччини, а нині - США. Тобто основні тези антиукраїнської риторики Кремля за останні 75 років не змінилися, а кров українців продовжує проливатися усюди, куди дотягнулась рука "руського міра".

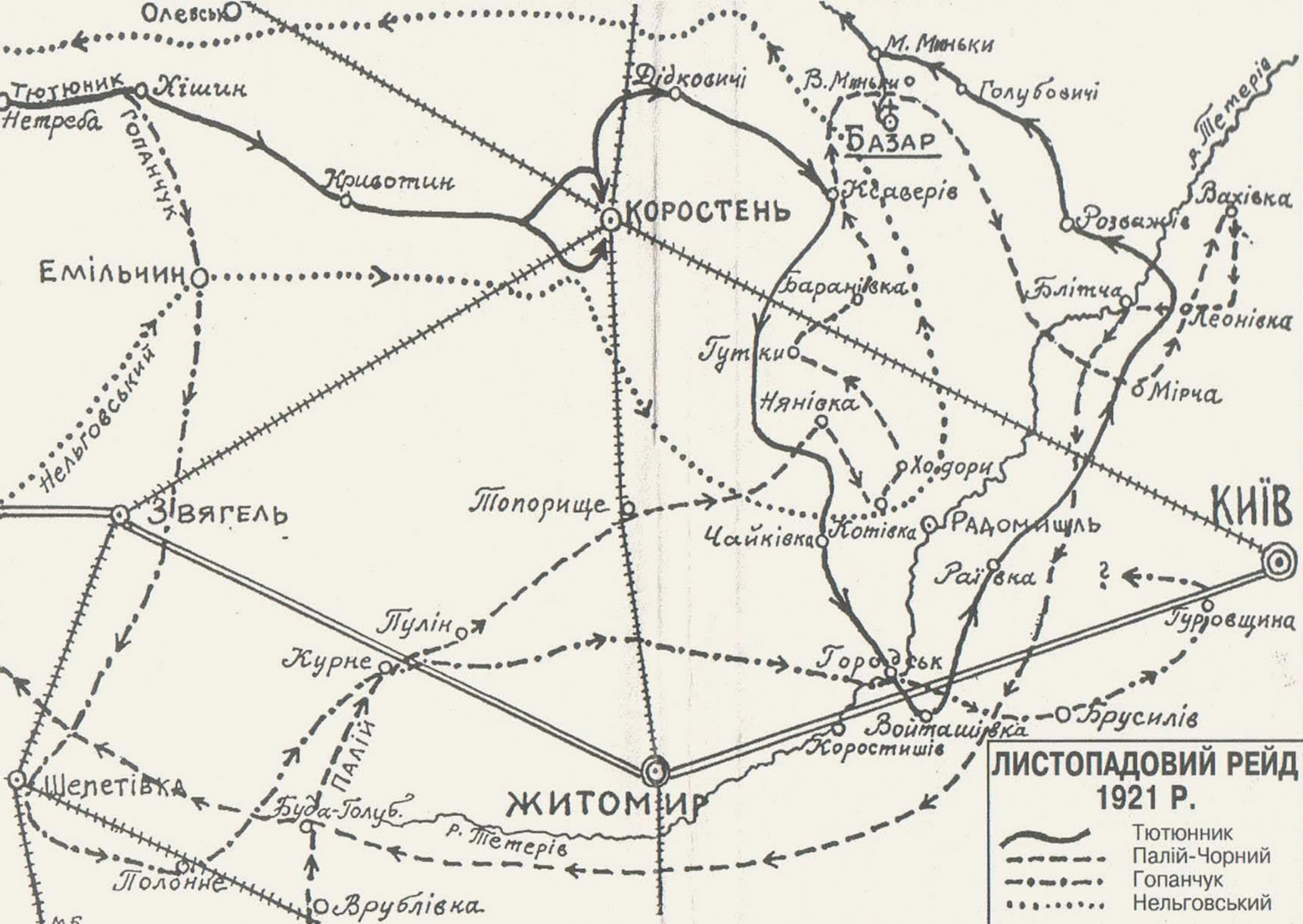
Саме тому важливо досліджувати всі українські державницькі рухи 20-го століття, метою яких було здобуття незалежної Української Держави. На жаль, на прикладі "Поліської Січі" ми інколи спостерігаємо, як посттоталітарна свідомість деяких дослідників, заангажованих на певну ідеологію, не дозволяє об'єктивно аналізувати джерела української державності.

Проте заради української єдності і формування сильної Української держави на принципах відкритого громадянського суспільства ми маємо об'єктивно оцінювати минуле, не спотворювати його, не творити міфів, але й не дозволяти український інтерес в історичних процесах понижувати під впливом пропаганди іноземних антиукраїнських сил.

Такі постаті, як Тарас Бульба-Боровець, які знайшли в собі хист і мужність сформувати перші українські військові підрозділи "Поліської Січі" ще у 1941 році, вже увійшли в історію українського державотворення. Наше завдання максимально розкрити їх звияжну працю, щоб на її прикладі виховувались нові покоління національно свідомих українських державників і громадських активістів.

Микола Ляхович, начальник відділу національно-патріотичного виховання Міністерства молоді та спорту України

Дії УПА «Поліська Січ» 28.06. – 16.11. 1941

«Революційні ідеали Української Народної Республіки, що їх винесли з собою та сіяли по цілому світу гнані ворогом з центральних земель України палкі патріоти, знайшли пригожий ґрунт в поліських багнах та лісах. На голих скелях і в трясовині ці ідеали вирости в національно-державний чин у формі Української Повстанської Армії. Ось де треба шукати генези УПА об'єктивному історикові нашої бурхливої доби».

Тарас Бульба-Боровець.

Міністерство молоді та спорту України
Управління у справах молоді та спорту
Рівненської облдержадміністрації

Як виникла УПА

Автор-упорядник Іван Ольховський
Оригінал-макет редакції газети «ГАРТ».
Тел.: 067-872-0-152. E-mail: hart2007@ukr.net

Віддруковано у ПАТ «Білоцерківська книжкова фабрика».
Тел.: (04563)5-33-60. E-mail: bc-book@ukr.net Наклад 4000 примірників.
Інформаційний партнер: Громадська ініціатива «Поліська Січ»
<http://poliskasich.org.ua>